

Opinia
Komitetu Polityki Naukowej
i Naukowo–Technicznej Rady Nauki
z dnia 14 czerwca 2007 r.

w sprawie projektu ustawy o Agencji Badań Poznawczych (wersja z 29 maja 2007 r.).

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 238, poz. 2390 i Nr 273, poz. 2703 i z 2005 r. Nr 85, poz. 727) Komitet Polityki Naukowej i Naukowo–Technicznej Rady Nauki

przedstawia

opinię w sprawie projektu ustawy o Agencji Badań Poznawczych.

System finansowania badań w Polsce wymaga zmian, które spowodują jego dostosowanie do standardów i systemu finansowania obowiązujących w Unii Europejskiej. Głównym wyznacznikiem tych standardów jest rozdział władzy politycznej w randze ministerstwa dysponującego środkami budżetowymi na naukę od agencji, które przydzielają te środki zespołom i instytucjom naukowo-badawczym na określone zadania. Agencja taka musi mieć zagwarantowaną autonomię w zakresie rozdziału środków. Polska dąży do osiągnięcia tych standardów, czego wyrazem było powołanie Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, a obecnie wola ustanowienia Agencji Badań Poznawczych. Musi to być struktura dająca nam pełnoprawny udział w EuroHORCs i innych agendach samorządności nauki europejskiej.

Na podstawie samego projektu ustawy o Agencji Badań Poznawczych (ABP) trudno ocenić w sposób pełny spodziewane skutki jej działalności na tle istniejących instytucji finansujących i organizujących badania w Polsce, tj. Rady Nauki i jej Komisji. W działaniu Agencji jest stanowczo za wiele zależności od władzy politycznej, a zbyt mało samorządności środowiska naukowego.

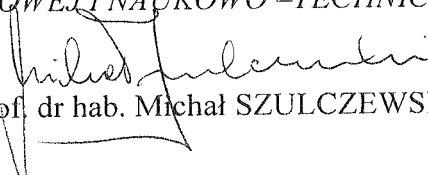
Poniżej przedstawiamy uwagi Komitetu odnoszące się do kwestii szczegółowych:

1. Podstawą funkcjonowania Agencji powinni być przedstawiciele środowisk naukowych, wybrani w wyborach podobnych do systemu, jaki miał miejsce w KBN. Tymczasem zaprezentowana koncepcja Agencji spełnia ten wymóg w niewielkim zakresie. Nie jest to zgodne ze standardami europejskimi i może uniemożliwić Agencji dostęp do funduszy europejskich. Intencje decentralizacji zawarte

w przedstawionej propozycji w przypadku badań poznawczych w ocenie Komitetu winny być dużo dalej idące niż ma to miejsce w przypadku rozwiązań przyjętych dla NCBR.

2. Zadania Agencji są dość jasno sprecyzowane, ale ich czytelność zmniejsza zapis „wykonywanie zadań szczególnych z zakresu rozwoju nauki zleconych przez Ministra” (Art. 2 p. 4), który proponujemy wykreślić. Komitet sugeruje, aby w nazwie Agencji zamienić słowo „Poznawczych” na „Podstawowych”, jako określenie lepiej ugruntowane i trafniej oddające sedno sprawy (ang. *basic research, fundamental research*). Koordynację pracy zespołów dziedzinowych z Biurem Agencji powinno zapewnić odpowiednie rozporządzenie wykonawcze.
3. Wyłonienie członków Rady Agencji w wyborach bezpośrednich należy uznać za rozwiązanie właściwe. Otwartą sprawą pozostaje natomiast struktura dziedzinowa wybieranych przedstawicieli Rady. Przy jej określaniu powinno się wziąć pod uwagę aktualne tendencje europejskie.
4. W kontekście wcześniejszego powołania Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, które będzie zarządzać projektami strategicznymi, zasadniczym pytaniem jest, kto przejmie funkcję przyznawania grantów, które aktualnie realizuje Komisja Badań na Rzecz Rozwoju Gospodarki tj. projektów rozwojowych, celowych itp.
Warto także rozważyć istnienie Zespołu Odwoławczego.
5. Wątpliwości budzi brak możliwości inwestowania przez ABP w infrastrukturę badawczą oraz niejasność co do możliwości korzystania ze środków strukturalnych UE. Może to wpłynąć negatywnie na skuteczność i efektywność działania Agencji.
6. Agencja ogłasza konkursy na granty cyklicznie. Dobrym wzorem są tutaj daty 31 stycznia oraz 31 lipca, które istniały poprzednio. Wszystkie pozostałe zadania (określone w art. 2) Agencja powinna wykonywać poprzez zespoły dziedzinowe i sekcje. Biura Agencji przy realizacji tych celów pełniłyby rolę służebną w stosunku do zespołów, które przedstawiają listy rankingowe projektów dyrektorowi.

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU POLITYKI
NAUKOWEJ I NAUKOWO-TECHNICZNEJ

prof. dr hab. Michał SZULCZEWSKI